א)כותבין שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו כיון שהחזיק זה בקרקע נקנה שטר כל מקום שהוא וזו היא ששנינו נכסים שאין להן אחריות נקנין עם הנכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה אבהמה איקרי נכסי דתנן ב)גהמקדיש נכסיו והיתה בהן בהמה ראויה לגבי מזבח זכרים (א) עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים געופות איקרי נכסי דתנן ג)דהמקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח יינות שמנים ועופות התפלין איקרי נכסי דתנן ד)המקדיש נכסיו ומעלין לו תפלין איבעיא להו ספר תורה מאי (ב) כיון דלא מזדבן זדאסור לזבוניה לאו נכסי הוא או דלמא ה)כיון דמזדבן חללמוד תורה ולישא אשה נכסי הוא טתיקו (סימן זוטרא אימיה דעמרם מתרתי אחוותא רב טובי ורב דימי ורב יוסף) אימיה דרב זוטרא בר טוביא (ג) כתבינהו לנכסה לרב זוטרא בר טוביא דבעיא לאנסובי ליה לרב זביד אינסיבא וגרשה אתיא לקמיה דרב ביבי בר אביי אמר משום אנסובי והא אינסיבא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע ימשום דאתו ממולאי אמריתו מילי מולייתא אפילו למאן דאמר מברחת קני הני מילי היכא דלא גליא דעתה יאבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיגרשה יאאימיה דרמי בר חמא ו)באורתא כתבתינהו לנכסה לרמי בר חמא יבבצפרא כתבתינהו לרב עוקבא בר חמא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אזל רב עוקבא בר חמא קמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי אתא רב ששת לקמיה דרב נחמן אמר ליה מאי טעמא אוקמיה מר לרב עוקבא בר חמא אי משום דהדרא בה והא שכיבא אמר ליה הכי אמר שמואל יגכל שאילו עמד חוזר חוזר במתנתו אימור דאמר שמואל לעצמו לאחר מי אמר אמר ליה בפירוש אמר שמואל ידבין לעצמו בין לאחר אימיה דרב עמרם חסידא הוה לה מלוגא דשטראי כי קא שכבא אמרה ליהוי לעמרם ברי אתו אחוה לקמיה דרב נחמן אמרו ליה ט)והא לא משך אמר להו כ)טודברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו אחתיה דרב טובי בר רב מתנה כתבתינהו לנכסה לרב טובי בר רב מתנה בצפרא לפניא אתא רב אחדבוי בר רב מתנה בכה לה אמר לה השתא אמרי מר צורבא מרבנן ומר לאו צורבא מרבנן כתבתינהו ניהליה אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה הכי אמר שמואל כל שאילו עמד חוזר במתנתו אחתיה דרב דימי בר יוסף הוה לה פיסקתא דפרדיסא כל אימת דהות חלשא הוה מקניא ליה ניהליה

וכי

כותבין שטר למוכר אף על פי שאין כו' דלאו חוב אלא למוכר וכיון שהוא רוצה (ד)יכתוב לו: **כיון שהחזיק זה בקרקע כו'.** מסקנא למילתא דרב הונא היא אם קדם מוכר וכתב לו את השטר ואח"כ מכר לזה את השדה כיון שהחזיק הלוקח בשדה נקנה לו השטר בכל מקום (ה) דאין אדם יכול לעכבו דלדעת כן מכר לו את השדה שיזכה הלוקח בשטר הנכתב לו לשמו וכשהחזיק בשדה נקנה לו השטר כדתנן ז) נכסים שאין להן אחריות כו' אלמא שטר מיקרי נכסים שאין להן אחריות: **דתנן.** במסכת שקלים בפ"ד (משנה ז) המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה הראויה על גבי המזבח זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית ר' יהושע אומר זכרים עצמן כו' ובמס' תמורה (דף לג:) מפרש פלוגתייהו: **יינות שמנים כו'.** גם זו שנויה במסכת שקלים: **דתנן.** במס' ערכין המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין כלומר אף תפלין הקדש ומעלין לו בדמים ופודן בשוויהן. אלמא מדחל עלייהו הקדש מיקרי נכסי שהרי נכסיו הקדיש: **ספר תורה.** מי מיקרי נכסי כתפילין דמו או דלמא תפילין היינו טעמא דהוי מלבוש אבל ספר מצוה היא ולא נכסי ואע"פ שיכול למכרו לא מיקרי נכסי תיקו: **משום דקבעי לאינסובי לרב זביד.** וכן פירשה לו בהדיא כדמוכח בסיפא דגליא דעתה משום דבעיא לאינסובי היא נותנת לזה דאין זה אלא להבריח מבעלה: **ואיגרשה.** ותבעה נכסה מבנה: **והא אינסיבא.** והפסידה דקנה בנה ולא אהני גלויי דעתה אלא להכי שאילו לא היתה ניסת לרב זביד לא תתקיים המתנה אבל השתא דאינסיבא נתקיימה המתנה: **ממולאי.** דאביי אביו ממשפחת בית עלי כדאמרינן (ר"ה דף יח.) אביי (ח) ורבא ממשפחת בית עלי קאתו וזהו שם מקומן (ו) בבראשית רבה [פרשה נט] ר' מאיר אזל לממלא ראה אותן שהם שחורי ראש כו': **מילי מולייתא.** בעלי מומין שאין בהן ממש כמו שקל מוליא ושדא בגלא גבשושית (לעיל דף נד.): **אפילו למאן דאמר מברחת קני.** יש מפרשים היינו גבי ההוא מעשה דאימיה דרב שמואל בר אבא מאקרוקנא בפרק החובל (ב"ק דף פט.) ולאו מלתא היא דהתם בחיי בעלה כתבה נכסי מלוג שלה לבנה לזכות בהן אחר מיתת בעלה נ). והכי מפרשינן לה אפי' לרבנן דפליגי ארשב"ג בכתובות בפרק האשה שנפלו לה נכסים (דף עט.) ואמרי דלה משתק בה ומעכב המתנה לעצמו וקנה הכל ולעיל [קנ:] פרישית לה: **הני מילי.** דאמרי רבנן דלה משתק בה וקנה היכא דיהבא סתמא ולא גליא דעתה דמשום אינסובי הוא ולא נודע שלהבריח מתכוונת: **אבל הכא גליא דעתה דמשום אינסובי.** מברחת מבעלה ולדעת כן שיחזרו לה אחר גירושין והרי אינסיבא ואיגרשא הכא מודו רבנן דלא קני אלא יחזרו לה נכסים כדאמרינן נמי התם [כתובות שם] עד שתכתוב מהיום ולכשארצה דכיון דגליא דעתה כמאן דכתבה ליה הכי דמי: **אימיה דרמי בר חמא כו'.** ומסקנא אחרון קנה משום דהדרא בה מראשון. ובפרק מי שהיה נשוי בכתובות (דף צד:) איכא (ז)מעשה אחריני אימיה דרמי בר חמא בצפרא כתבתינהו לנכסי לרמי בר חמא לאורתא כתבתינהו לרב עוקבא אתא רמי בר חמא לקמיה דרב ששת אוקמיה בנכסי אתא רב עוקבא בר חמא לקמיה דרב נחמן אוקמיה בנכסי ומסקנא שודא דדייני ולהקדמה לא חיישינן הואיל וביום אחד נכתבו מיהו ההוא מיבעיא לן לאוקמה במתנת בריא והא דהכא בשכיב מרע ובשכיב מרע לא שנא ביום אחד לא שנא בשני ימים אחרון קני דהא הדר ביה מקמייה: **והא מתה.** דבשלמא אם לא מתה תנן [לעיל קמו:] לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו מתנה וכמו שחוזרה מן הראשון כשנתנה לשני תחזור בה מן השני נמי אם תרצה אבל עתה שמתה תתקיים מתנה לראשונה ויקנה ראשון שהרי היא נתנה במתנת שכ"מ ודבריה ככתובין וכמסורין כשמתה ולא אמרינן דייתיקי מבטלת דייתיקי [עי' לעיל קלה:] והכי סבירא ליה: **כל שאילו עמד כו'.** וזאת האשה מאחר שאם עמדה היתה חוזרת הועילה חזרתה מן הראשון אע"פ שמתה וקנה שני וכן הלכה: **אימור דאמר שמואל לעצמו.** היכא דחזר בו החולה ושייר לעצמו ולא נתנה לאחרים הויא חזרתו חזרה אע"ג דמית אבל הכא דחזר בו מראשון ונתן לאחר שמא לאו חזרה גמורה היא: **מלוגא דשטרי.** כרך של שטרות. אי נמי נרתיק מלא שטרות: **הני לעמרם בני.** כגון שקנו מידה אי נמי בלא קנין וכגון דלא שייריה מידי: **והא לא משך.** רב עמרם האי מלוגא דשטרי בחייה: **השתא אמרי.** כולי עלמא שאחי שנתת לו מתנה הוי צורבא מרבנן: **הכי אמר שמואל כל שאילו עומד חוזר כו'.** וכתרא קני: **פיסקתא.** כמו פיסקא (ח) חתיכת קרקע:

איבעיא להו ספר תורה מאי. ואם תאמר מאי קמיבעיא ליה על כרחך הוא בכלל נכסים שאין להם אחריות דנקנין במשיכה או (ט) נכסים שיש להם אחריות שנקנין בכסף בשטר בחזקה למי נפיק מביניא ואומר ר"י דלא"ג דהוי לענין קנייה כנכסים שאין להם אחריות מ"מ לא הוי בכלל נכסים לפי שאינו יכול למכרו אלא ללמוד תורה ולישא אשה כדאמר בפרק בתרא דמגילה (דף כז.). מ"ר:

אפילו למאן דאמר מברחת קנה כו'. צריך לומר דמיירי במקצת נכסים דאי בכל נכסים פשיטא דלא קנה כדמוכח בפרק האשה שנפלו (כתובות דף עט.) דלא פליגי אלא במקצת נכסים אבל בכל נכסים לא פליגי: **גליא** דעתה דמשום אינסובי הוא והא אינסיבא ואיתגרשה. וכן גורס ר"ח ואינו נראה לר"י דהא משמע דהוי טעמא משום דמיגרשא אבל אם היתה תחת בעלה קנה ואילו בפ' האשה שנפלו (שם וע"ש) משמע דאפי' כשהיא תחת בעלה לא קנינהו (י) לוקח דפריך התם וכי מאחר דלא קנינהו לוקח ליקניניהו בעל ומשני תקנתא דרבנן שעשאוהו כגון שמכרתם מיהו י"ל דמכל מקום נהי דלא קני בעל ולוקח מכל מקום ברשות המקבל מתנה הם עד שתתגרש. מ"ר:

מתה

רבינו גרשום

מתנה: וזו היא ששנינו נכסים שאין להם אחריות. כגון השטרות כו'. אלמא דשטר איקרי נכסי: דתנן המקדיש כל נכסיו והיה בהן בהמה הראויה לגבי המזבח זכרים ונקבות. ר"א אומר זכרים (א) יקרבו עולות ונקבות ימכרו לזבחי שלמים והשאר יהיה לבדק הבית. ר' (ב) יהודה אומר אלו ואלו ימכרו בדמים ויפלו עם שאר בדק הבית. אלמא דבהמה איקרי נכסי: ויינות שמנים ועופות ר' אליעזר אומר ימכרו לחייבי אותו מין ויפלו עם שאר נכסים לבדק הבית: מעלין לו תפילין. נוטלין אותן ממנו ויהיו (אותו) הקדש: ספר תורה. ולא אמר בהויא מי איקרי נכסי: כתבתינהו לנכסה דהיתה מברחת מבעלה דקא בעיא לאנסובי לרב זביד. ובסוף איגרשה והיתה רוצה להחזיר בהן: אמר משום אנסובי. דקא בעיא הבריחה והא אנסיבא ולא מציא למהדרה בה: אפי' למאן דאמר מברחת שכתבה כל נכסיה קני. המקבל הני מילי דקני היכא דלא גליא דעתה דמשום אנסובי הוא דכתבן לו: הא אנסיבא ואיגרשה וכיון דאגרשה דמי כמאן דלא אנסיבא דלהיכא אמרינן דקני היכא דלא מיגרשה: אבל הא דאיגרשה הדרא בה: הדר כתבתינהו לנכסה לרב עוקבא דתרוייהו היו בניה. אמר ליה מאי טעמא עבדת הכי. דאוקמת להו ביד שני: אי משום דכיון דהדרא. ויהבתינהו לרב עוקבא אהדרה מראשון ושני קנה: והא מתה. וכיון דמתה אינה חוזרת דלהיכא אמרינן דהדרא חוזרה היכא דלא מתה ולא הויא מתנה אבל הואיל ומתה גמרה בלבה לראשון וקנה: חוזר במתנה. ואע"ג דמתה הא איתתא נמי מצי למיהדר בה. אימור דאמר שמואל דמצי למיהדר. היכא דלעצמו הדר כלומר לצרכו לכדי חייו אבל דיהבתינהו לאחריני לא הוי חורה וראשון קנה: א"ל כו'. בין לאחר אע"ג דמית שני קנה ולא ראשון: מלוגא דשטרות. כריכות הרבה של שטרות: מר לאו צורבא מרבנן הוא. דלא יהבא ליה מידי: חוזר במתנתו. ושני קנה:

עין משפט נר מצוה

צז א מיי' פי"א מהלכות זכיה ומתנה הלכה טו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יא:

צח ב מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ז סמג עשין קלא:

צט ג מיי' פי"א מהלכות זכיה ומתנה הל' טו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יא:

ק ד מיי' פ"ה מהלכות ערכין הלכה ח סמג עשין קלא:

קא ה מיי' פי"א מהל' זכיה ומתנה הל' יו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יא:

קב ו מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ג סמג עשין קלג:

קג ז ח מיי' פ"י מהלכות ס"ת הלכה ב סמג עשין כה טוש"ע יו"ד סי' ער סעיף א:

קד ט מיי' פי"א מהלכות זכיה ומתנה הל' טו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רמח סעיף יא:

קה י מיי' פ"ו שם הלכה יג ועי' במגיד משנה סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' צ סעיף ו:

קו כ ל מיי' פ"ט מהל' זכיה ומתנה הלכה טו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנ סעיף יג:

קז מ מיי' פ"ט מהלכות זכיה ומתנה הל' א סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רנג סעיף ל:

מסורת הש"ס

א) לעיל עו: לקמן קסו:, ב) שקלים פ"ד מ"ז זבחים קג. תמורה ב. לג:, ג) שקלים פ"ד מ"ח, ד) ב"ק קב: ערכין כג, ה) [מגילה כז.], ו) לעיל קנו: ב"מ קט. יבמות עו. כתובות פה. [ערכין כה:], ז) כתובות נד: [ע"ש בתוס'], ח) [בשאלתות פ' ויחי איתא בצפרא], ט) [שם איתא באורתא], י) [עי' תוס' לעיל פו. ד"ה אבל], כ) [לקמן קנה. גיטין יג. כו.], ל) [קידושין כו.], מ) נ"א ירכה, נ) [אחר מיתתה רש"ש].

גליון הש"ס

גמרא והא לא משך. עי' לעיל דף עו ע"א תוס' ד"ה אמר:

הגהות הב"ח

(א) גמ' זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו: (ב) שם ס"ת מאי וכיון דלא יכו' נכסי הוא) תא"מ ונ"ב ס"א נמחק כל זה: (ג) שם כתבתינהו לנכסה לרב זוטרא וכו' אינסיבא ואיגרשה אמיה: (ד) רשב"ם ד"ה כותבין כו' וכיון שהוא רוצה כותבין לו: (ה) ד"ה כיון וכו' בכל מקום שהוא דאין: (ו) ד"ה ממולאי וכו' שם מקומן כדאיתא בבראשית: (ז) ד"ה אימיה וכו' מעשה אחריני אימיה דרמי בר חמא. נ"ב ע"ל בפרק חזקת דף ל"ה כפי' ר"ש: (ח) ד"ה פיסקתא כמו פיסקא. נ"ב ע"ל בדף סח ע"ב ודף קמג ע"ב: (ט) תוס' ד"ה איבעיא להו וכו' במשיכה או בכלל נכסים שיש להם: (י) ד"ה גליא וכו' לא קנינהו לא בעל ולא מקבל מתנה דפריך התם וכו' ומפני תקנתא דרבנן שעשאוהו כנכסים שאין ידועים לבעל מיהו י"ל:

מוסף רש"י

כותבין שטר למוכר. שדי מסורה לפלוני, ולא אמרינן שטר מוקדם הוא כיון דקני מניה מהשתא, אי נמי באפי דלאמר עדיו בחתומיו וכן לו (קדושין כו.). כיון שהחזיק כו'. רב הונא בר אבין אמר לה ואיתה מן המשנה (שם). נקנה השטר. כגון שאמר לו זה קני קרקע בחזקה והשטר עמה (שם). המקדיש נכסיו. לבדק הבית (זבחים קג.). ראויה לגבי מזבח. תמימים (שם). זכרים עולות. ימכרו לצרכי עולות, דקי"ל בתמורה (לג:) המתפיס תמימים לבדק הבית כשהן נפדין אין נפדין אלא למזבח, שכל הראוי למזבח אינו יוצא מידי מזבח לעולם (זבחים קג.). המקדיש נכסיו. תפילין בכלל נכסיו, מעלין לו תפלין, ופודה אותה (ערכין כג.) ולוה המעות ויתן בשבילם להקדש. מעלין, שמין (ב"ק קב:). דמזדבן ללמוד תורה. להתפרנס בו כשלומד תורה (מגילה כז.). משום דאתו ממולאי. מקוטעים מבית עלי, דאביי אתיה דרב ביבי מבית עלי אתא (עירובין כה:) לו: ממשפחה אומללה, מבית עלי, דאמרינן בפ"ק דר"ה (יח.) אביי ורבא מדבית עלי קאתו (יבמות עו:). שכן ברוזי ימים, ולי נראה ממולאי גבנונים בעלי מומין שאין חיים כשאר בני אדם, לשון שקל מוליא ושדא בגלא (כתובות סה.) שהיה ממשפחה לעופה (ב"מ קס.) לו: על שם מקומן נקראו בני עלי ממולאי, כדאמר בב"ר בתחלת פרשה נט והכרסם זקן עטרת תפארת שיבה, ר"מ אזל לממלא ראה אותם שחורי ראש, אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה וכל מרבית ביתך ימותו אנשים, אמרו רבי התפלל עלינו אמר להם לכו וטיפלו לצדקה ואתם זוכין לזקנה כו', וכ"ג אמר בריה (יח.) אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה, בזבח ומנחה הוא דאין מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים (לעיל קמז.). אמריתו מילי מולייתא. קטועות גלא רגלים (עירובין כה:) לו: דברים גבוהים, לשון מולית במולית בתורק (י.) גבשושית (ב"מ קח.) לו: דברים ברותים שאין בהם ממש, לשון (איוב יח) ימל קצירו, ועל שם מקומם מגדפם כדכתיב (מיכה א) בתי אכזיב לאכזב ועקרון תעקר (לעיל קלו.).

א) לפנינו הגי' שם במשנה זכרים ימכרו לצרכי עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ודמיהן יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ב) שם הגי' ר' יהושע אומר זכרים עצמן יקרבו עולות ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים ויביאו בדמיהן עולות ושאר נכסים יפלו לבדק הבית.